

ט"ו באלול התשפ"ה

08 ספטמבר 2025

סימוכין : 344405425

אל :

רופאי המחוזות והנפות

מנהלים רפואיים קופות החולים

מנהלי בתי חולים כלליים

הנדון: העלאת מודעות לאבחון ודיווח על מחלות הנגרמות על ידי ארבו-וירוסים המועברים ע"י

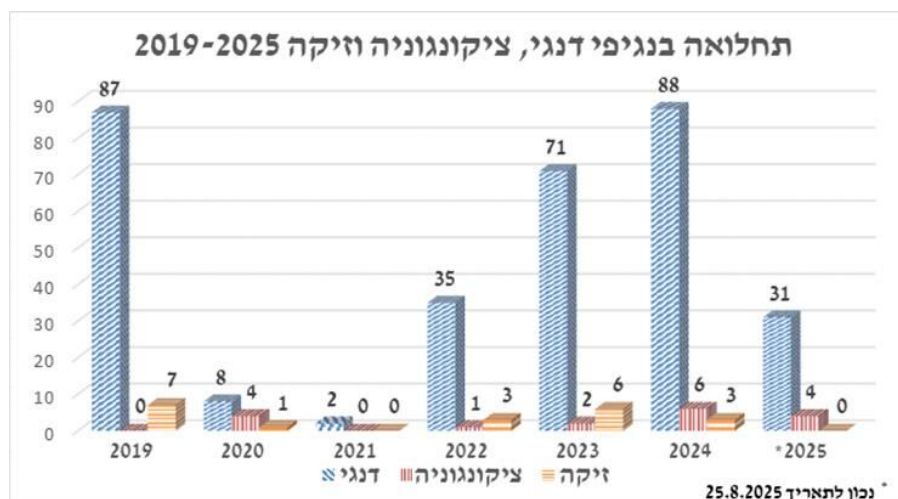
יתושים מהסוג *Aedes*

סימוכין : "הנחיות לאבחון, דיווח ומניעת העברה מקומית של מחלות הנגרמות על ידי ארבו-וירוסים ומועברות ע"י יתושי *Aedes*",

4 יוני 2023, סימוכין 1104587121

"הנחיות למניעת הדבקה בנגיף הזיקה", 14 אפריל 2024, סימוכין 116569124

נכון למועד פרסום נהל זה, ארבו-וירוסים המועברים על-ידי יתושים מהסוג *Aedes* ובפרט זיקה, דנגי וציקונגוניה, אינם אנדמיים בישראל. היתוש *Aedes aegypti*, המשמש וקטור עיקרי להעברת מחלות אלו בעולם, אינו מצוי בישראל. עם זאת, יתוש הטיגריס האסייתי (*Aedes albopictus*), המהווה וקטור משני אך בעל פוטנציאל משמעותי להעברת נגיפים אלו, התנחל בישראל לפני למעלה מעשור והוא נפוץ כיום ברחבי הארץ. בשנים האחרונות, לנוכח התרחבות הפיזור הגיאוגרפי העולמי של היתושים, משנית לשינויים דמוגרפיים ואקולוגיים, וכן פיזור הנגיפים בעקבותיהם, עולים דיווחים רבים על התפרצויות משמעותיות של המחלות ברחבי העולם, לרבות בסביבה עירונית. יתר על כן, התפרצויות מקומיות בעונות הקיץ תוארו גם במדינות אירופה סביב הים התיכון. בישראל מדווחים לאורך השנים על מקרים בקרב חוזרים מחו"ל (תרשים) וישנו חשש הולך מתגבר מפני העברה מקומית (הדבקה בתוך הארץ או העברה אוטוכטונית) של הנגיפים הללו גם בישראל.

האגף לאפידמיולוגיה במשרד הבריאות מוצא לנכון להעלות את מודעות הצוותים הרפואיים לאבחנה של מחלות ארבו-ויראליות בקרב החוזרים מאזורים אנדמיים ואף להעברה מקומית אפשרית בעונת הקיץ וכל זאת במטרה למנוע את התנחלות בישראל והפיכתה לאזור אנדמי.

המחלות

למחלות הדנגי, הצ'יקונגוניה והזיקה מאפיינים קליניים דומים אך גם מספר הבדלים מהותיים. כל השלוש מתבטאות לרוב בחום פתאומי, כאבי מפרקים ושרירים, כאבי ראש, פריחה ועייפות. באבחנה המבדלת נמצאות גם מחלות חום נוספות הנפוצות בישראל דוגמת קדחת מערב הנילוס, מחלות ריקציאליות ואף שפעת.

- **דנגי היא המחלה בעלת ההסתמנות הקלינית הקשה יותר** ומאופיינת לרוב בחום גבוה מאוד, כאבי שרירים ועצמות עזים, כאבי ראש מאחורי העיניים, נטייה לדמם, ותסמינים של מע' העיכול כמו כאבי בטן, בחילות והקאות. בספירת דם ניכרת ירידה בספירה הלבנה ובטסיות דם. תסמינים חמורים מהווים סימני אזהרה העלולים לרמוז על חשש מהדרדרות לסיבוכים מסכני חיים: מחלת דימומית, מצב הלם וכשל מערכתי. ההתקדמות לסיבוכים שכיחה יותר בהדבקה שניה במחלה ע"י זן אחר של הנגיף, מתוך ארבעת הזנים המוכרים.
- **צ'יקונגוניה בולטת בעיקר בכאבי מפרקים עזים** ונפיחות שלהם, שעלולים להימשך שבועות ואף חודשים ולעיתים להידמות למחלות ראומטיות כרוניות.
- **זיקה גורמת לרוב למחלה קלה יחסית** עם חום נמוך יותר, גרד ודלקת בלחמיות העיניים, והחשש העיקרי הוא בשל השפעת ההדבקה על התפתחות עוברים שכן תועד קשר בין הדבקה במהלך הריון לבין הפלות ומומים ביילוד, בפרט מיקרוצפליה (פירוט על העברת הנגיף ומניעתה סביב הריון בנהל שבסימוכין).

למעט מקרי הסיבוך של מחלת הדנגי, השלב החריף של המחלות ועימו ירידת החום חולפים באופן ספונטני. אין טיפול ייעודי למחלות אלא תומך בלבד.

העברת הנגיף באדם

זמן הדגירה של הנגיפים באדם, מרגע עקיצת היתוש ועד תחילת המחלה הקלינית, נע בין ימים בודדים ועד 14 יום. סביב המחלה הקלינית ישנה תקופה במהלכה ניתן לאתר את הנגיף בדם החולה (וירמיה). במהלך תקופה זו, לרוב בין כיומיים טרם תחילת התסמינים ולא יותר מ-10 ימים לאחר תחילתם, עלול אדם חולה להעביר את הנגיף אל נקבות היתוש בסביבתו באמצעות עקיצה (ארוחת דם). בהמשך יכולות היתושות להעביר את הנגיף לבני אדם אחרים בעת עקיצות נוספות וזאת לכל שארית חייהן הנמשכת כשבועיים עד חודש. יתושים מהסוג *Aedes* אינם נוטים להתרחק משמעותית מהאתר בו התפתחו (רדיוס של מאות מטרים בודדות). העברה מינית מאדם לאדם מתועדת בנגיף הזיקה ובאופן נדיר בדנגי. העברה מאם לילוד מבוססת בנגיף הזיקה (בעיקר תוך רחמית) אך מתוארת גם בנגיפי דנגי וצ'יקונגוניה (סביב הלידה). כמו כן, קיים סיכון להעברת נגיפים אלו דרך תרומות דם ואיברים. בניגוד לקדחת מערב הנילוס, לא ידוע על מעגל חיים של הנגיפים המערב בעלי חיים.

להלן המלצות האגף לאפידמיולוגיה במטרה להפחית את הסיכון להעברה מקומית של ארבו-וירוסים דרך יתושים

מהסוג *Aedes*:

1. צוותי מרפאות היוצאים לחו"ל מתבקשים לעדכן יוצאים בדבר התפרצויות פעילות במדינות היעד של הטיול ולהדגיש את המלצות הכלליות להתנהלות בעת שהיה באזורים בהם קיים סיכון להעברה של מחלות על ידי יתושים ובפרט יתושים מהסוג *Aedes*:

- הקפדה על לבוש ארוך
- מריחה של תכשיר דוחה יתושים, במיוחד על חלקי עור חשופים

- לינה בחדרים מוגנים מפני יתושים על ידי רשתות או כילה מרוססת בדוחה יתושים
- לינה תחת מאוורר
- הקפדה יתרה גם בשעות האור ובאזורים עירוניים

2. רופאים ראשוניים בקופות החולים ובמלר"דים מתבקשים לשמור על ערנות למקרים בהם מתייצג חולה בתמונה קלינית שבאבחנה מبدלת יכולה להתאים למחלה נגיפית ארבו-ויראלית, בפרט מטיילים החוזרים ממדינת אנדמיות. יש לתת את הדעת גם לאפשרות הופעת חולים ללא סיפור של נסיעה המתייצגים במהלך עונת היתושים (חודשים אפריל עד נובמבר). במקרי חשד יש להפנות בהקדם לבדיקת נסיון אבחנתית בהתאם לנוהל שבסימוכין.

3. עבור כל מקרה מאובחן:

- יש לדווח באופן מיידי ללשכת הבריאות המחוזית/נפתית (במקרה של דנגי - חובת הדיווח חלה גם על מקרים חשודים).
- יש להדריך את החולה בדבר כללי התנהלות למניעת עקיצות יתושים במהלך התקופה בה הוא עלול להיות מדבק לסביבתו לרבות:
 - שהיה בבית. הימנעות ככל האפשר משהיה שאינה הכרחית במקומות אחרים.
 - הקפדה על שהיה במרחבים סגורים, בעונת הקיץ יש להעדיף חללים ממוזגים.
 - הקפדה על שימוש בתכשירים דוחי יתושים בכל יציאה מן המרחב הסגור.
 - בעונה היבשה, ווידוא שאין מקורות מים עומדים סביב לבית (כגון גיגיות, אדניות וכיו"ב).
- יש להקפיד על אמצעי בקרה גם במסגרת מוסדות בריאות במקרים בהם מאושפזים חולים חשודים או מאובחנים במחלות ארבו-ויראליות לשם מניעת חשיפתם לעקיצות יתושים במהלך התקופה המדבקת.

מידע נוסף והנחיות מפורטות ניתן למצוא בנהלים שבסימוכין.

אנא הואילו להעביר תוכן עדכון זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדכם.

בברכה,

ד"ר רנא שיבלי

מנהלת האגף לאפידמיולוגיה

חטיבת בריאות הציבור
האגף לאפידמיולוגיה
Division of Epidemiology

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

העתקים :

מר משה בר סימן טוב, מנכ"ל
ד"ר ספי מנדלוביץ, משנה למנכ"ל
ד"ר שרון אלרעי פרייס, ראש חטיבת בריאות הציבור
ד"ר הגר מזרחי, ראש חטיבת הרפואה
חברי הנהלה מורחבת, משרד הבריאות
ד"ר שושי גולדברג, אחות ראשית ארצית וראש מנהל הסיעוד
ד"ר יובל לוי, ראש חטיבת המרכזים הרפואיים הממשלתיים
ד"ר רם שגיא, ראש אגף שירותי רפואה, חטיבת המרכזים הרפואיים
ד"ר דינה צימרמן, מנהלת המחלקה לאם, לילד ולמתבגר
סמנכ"ל וראש חטיבת בתי החולים, שירותי בריאות כללית
ד"ר אבינועם פירגובסקי, ראש אגף רפואה, חטיבת בתי חולים שירותי בריאות כללית
ד"ר אורן שטח-כתבי, מנהל המחלקה למחלות זואוונטיות
גב' אילנה גנס, אחות מפקחת ארצית, בריאות הציבור
גב' שרונה פלג, ע/אחות מפקחת ארצית, בריאות הציבור-באפידמיולוגיה
עו"ד דנה נויפלד, היועצת המשפטית
ד"ר אפרת גיל, ראש האגף לגריאטריה
ד"ר אפרת רורמן, מנהלת המחלקה למעבדות, בריאות הציבור
ד"ר ניב לוסיטג, מנהל המעבדה המרכזית לנגיפים, בריאות הציבור
גב' נטלי רוז, מנהלת אגף בכיר תכנון ארגון וניהול, שירותי בריאות הציבור
גב' טלי דהן, מנהלת תחום בכירה אופרציה
גב' יפית יצחקי, אחראית ארצית תחום בקרה בריאות התלמיד
מגר' מירי טריינין, מנהלת אגף הרוקחות
מר עמיר יצחקי, ראש המערך לבריאות הסביבה
ד"ר עפרה אקסלרוד, מנהלת המכון לביקורת ותקינה של חומרי רפואה
חמ"ל הבריאות הלאומי, אגף שע"ח
מר רן אדלשטיין, מנהל מערך לוגיסטיקה, אגף שע"ח
מפקחות מחוזיות ונפתיות, לשכות הבריאות
אחיות אפידמיולוגיות, לשכות הבריאות
פרופ' יהודה כרמלי, מנהל המרכז הארצי למניעת זיהומים ועמידות לאנטיביוטיקה
פרופ' מיטשל שוואבר, מנהל היחידה הארצית למניעת זיהומים
ד"ר שמואל יצחקי, מנהל המכון הביולוגי
ועדה מיעצת למחלות זיהומיות וחיסונים
מרכזי אם וילד, לשכות הבריאות
דובר
מנהל "קול הבריאות"
מר אלי בין, מנכ"ל מד"א
ד"ר רפאל סטרוגו, סמנכ"ל מד"א
גב' גלי שמחוני, מנהלת חטיבת התרופות, שראל
מנהלות השירות המונע, קופות החולים
גב' נעמה רון, מנהלת אגף ברה"צ, עיריית תל-אביב
גב' אלה מנו בן יוסף, מנהלת אגף שירותי בריאות הציבור, עיריית ירושלים
מנהלות השירות המונע, עיריית ירושלים ותל-אביב

ד"ר שגית ארבל אלון, רופאה ראשית, משרד הרווחה
גב' א. דוידוב, מנהלת מרפאת פליטים
ד"ר דוד דביר, מנהל רפואי, מרפאת פליטים
חברי האיגוד למחלות זיהומיות
חברי הוועדה המייעצת להעסקת עובדי בריאות נשאי דלקת כבד C ו B
ד"ר בעז לב, יו"ר הצט"מ
פרופ' חיים שירין, איגוד ישראלי לגסטרואנטרולוגיה ומחלות כבד
ד"ר מיכל שטיין, יו"ר החברה הישראלית לפדיאטריה קלינית (חיפ"ק)
ד"ר דורון דושניצקי, יו"ר חילי"ק לפדיאטריה אמבולטורית
ד"ר שמעון ברק, יו"ר חיפ"א לפדיאטריה אמבולטורית
פרופ' אילן דלאל, יו"ר איגוד רופאי הילדים
ד"ר יעל גילרמן, יו"ר האיגוד הישראלי לרפואת משפחה
פרופ' יסמין מאור, יו"ר האיגוד הישראלי למחלות זיהומיות
פרופ' הווארד עמיטל, יו"ר האיגוד לרפואה פנימית
פרופ' רוני מימון, יו"ר האיגוד למיילדות וגניקולוגיה
פרופ' חגי לוין, יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור
פרופ' חגי ציון, יו"ר ההסתדרות הרפואית
פרופ' אמיר שלומאי, יו"ר החברה הישראלית לחקר הכבד
ד"ר אבי פרץ, נשיא האיגוד הישראלי למדעי המעבדה הרפואית
גב' מיכל פנצ'ק, מנהלת המחלקה לתכנון ובקרה על מקצועות האחיות, קופ"ח כללית
גב' יוליה בינימינוב, אחות ראשית חברת טרם
מר אילן מלכאי, מנהל שירותי בריאות לתלמיד, חברת טרם
גב' קרן גליק, אחות אפידמיולוגית חברת טרם
ד"ר רוני פרבר, מנהל שירותי בריאות התלמיד, פמי
גב' רויטל אורן, פמי בריאות, אחות ראשית, שירותי בריאות התלמיד
גב' צליל לאור, פמי בריאות, אחות אפידמיולוגית, שירותי בריאות התלמיד
תת אלוף ד"ר זיוון אביעד-בר, קצין רפואה ראשי, צה"ל
אלי"מ ד"ר א. בנוב, סגן קרפ"ר, צה"ל
ד"ר רחלי אללוף, ראש ענף בריאות הצבא, צה"ל
מדור אפידמיולוגיה, צה"ל
ד"ר ולרי שושן, קרפ"ר משטרת ישראל
גני"מ ל. גולדשטיין, קרפ"ר שירות בתי הסוהר